

הקהל – חשיבות החוויה
 הרב מואיז נבון

דברים פרק לא (א) וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל: (ב) ויאמר אלהים בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא ויקח אומר אלי לא תעבר את הירדן הזה: **רש"י** אנכי היום - היום מלאו ימי ושנותי ביום זה נולדתי וביום זה אמות:

דברים פרק לא, י-טז

(י) ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות: (יא) בבוא כל ישראל לראות את פני יקח אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם: (יב) **הקהל** את העם האנשים והנשים והטף וגרד אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את יקח אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת: (יג) ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו ליראה את יקח אלהיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה: פ

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מא עמוד א

מתני'. פרשת המלך כיצד? מוצאי יום טוב הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית, ... וקורא מתחילת +דברים א+ אלה הדברים עד +דברים ו+ שמע, ושמע, והיה אם שמוע, עשר תעשר, כי תכלה לעשר, ופרשת המלך וברכות וקללות, עד שגומר כל הפרשה. ...

למה מעמד? • למה מלך? • למה כל 7 שנים? • למה י-ס? • למה סוכות? • למה מוצאי שמיטה?

רמב"ם הלכות חגיגה פרק ג

הלכה א - אימתי היו קורין, במוצאי יום טוב הראשון של חג הסכות שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית, והמלך הוא שיקרא באזניהם, ובעזרת הנשים היו קורין, וקורא כשהוא יושב ואם קרא מעומד הרי זה משובח, מהיכן הוא קורא מתחילת חומש אלה הדברים עד סוף פרשת שמע ומדלג לזה היה אם שמוע וגוי ומדלג לעשר תעשר וקורא מעשר תעשר על הסדר עד סוף ברכות וקללות עד מלבד הברית אשר כרת אתם **בחורב ופוסק**. הלכה ז - **יום הקהל** ...

- **דברים פרק ט, י** ויתן יקח אלי את שני לוחת האבנים כתבים באצבע אלהים ועליהם ככל הדברים אשר דבר יקח עמכם בהר מתוך האש **ביום הקהל**:
- **דברים פרק י, ד** וכתב על הלחת כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר יקח אליכם בהר מתוך האש **ביום הקהל** ויתנם יקח אלי:
- **דברים פרק יח, טז** ככל אשר שאלת מעם יקח אלהיך בחרב **ביום הקהל**

הלכה ו - ... חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה **כיום שניתנה בו בסיני**, ... לא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת **ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה**, ...

רבי יצחק איזיק הרצוג: "מניין אומר הרמב"ם שמצוות הקהל היא זיכרון למעמד ההר סיני?"

דברים פרק לא - הקהל	דברים פרק ד - סיני
(יב) הקהל את העם ... למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את יקח אלהיכם ... (יג) ובניהם ... ישמעו וילמדו ליראה ... כל הימים אשר אתם חיים על האדמה	(י) יום אשר עמדת לפני יקח אלהיך בחרב באמר יקח אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון :

הלכה ה - הקריאה והברכות בלשון הקדש, שנאמר תקרא את התורה הזאת בלשונה אף על פי שיש שם [1] **לועזות** [מיירי אף שיש לועזים שאינם מבינים בלשון הקודש מכל מקום יקרא דוקא בלשון הקודש - פירוש "הר המוריה"].

הלכה ו - **וגרים שאינן מכירין** [ובדפו"י תיבות וגרים שאינם מכירין שייך לסוף ה"ה וה"ו מתחיל חייבין כו'. רד"ש - פירוש "קרית מלך"].

חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם [שאינה מבינה מה שהיא שומעת! - ר' סמט] לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה **כיום שניתנה בו בסיני**,

[2] אפילו **חכמים גדולים** שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה,

[3] **ומי שאינו יכול לשמוע** מכיון **לבו לקריאה** זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת **ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה**, **שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל**.

רב אלחנן סמט [עיונים, סידרה שניה, דף 447]

לתפיסה עקרונית זו של מצות הקהל ישנה השלכה יסודית אחת: הנוכחות במעמד הקהל לא נועדה להרבות ידע כי אם להעמיק חוויה.

~ לימוד חווייתי ~

Barry Chazan, Professor Of Education, Hebrew University

... experience is central to the individual's Jewish development. The notion of experience in education derives from the idea that participating in an event or a moment through the senses and the body enables one to understand a concept, fact or belief in a direct and unmediated way. ... John Dewey [explained that]... experiencing is rooted in the interaction of the idea or event with the person's life and with a continuum of ideas that enables the experience to contribute to ongoing personal growth.

מלבי"ם דברים פרשת וילך פרק לא פסוק יב

(יב) הקהל את העם. הצווי על הב"ד שבידם להקהיל כלם ועל כל איש מישראל על מה שבידו לבא בעצמו ולזרז הנשים ולהביא את הטף: למען ישמעו ירש ותועלת מצות האספה שיבואו אל המקום אשר יקרא יהיה שישמעו, ותועלת השמיעה תהיה ולמען ילמדו שהקריאה הזאת שהיתה בכל האמצעים המסוגלים שע"י יבואו הדברים אל הלב כנ"ל תפעל בלבבם חשק שילמדו לעתיד, והתועלת מהלמוד: ויראו את ה' אלהיכם. שתגיע אליהם היראה, ותועלת היראה הוא: ושמרו לעשות ע"י הלמוד ע"ד שאמרו חז"ל תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, שפירושו הלמוד מביא לידי ראה והיראה למעשה: את כל דברי התורה הזאת. ...

~ שבע ~

בראשית פרק ב, ג

(ג) וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּו שָׁבַת מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: פ

פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא ו - מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות (בראשית ב' ג') עשה אין כתיב כאן אלא לעשות עדיין יש מלאכה אחרת, ...

רבינו בחיי בראשית פרק ב

ומה שהוסיף "לעשות" כי מאחר שהוא יתברך ברא עד עתה והוסיף והוציא כל הנמצאים יש מאין, גזר על הנמצאים לעשות הם פעולותיהם יש מיש מכאן ואילך. ...

~ ירושלים ~

רבינו בחיי דברים פרשת וילך פרק לא פסוק י

ועוד, קריאת התורה להורות כי היא קיום העולם וא"ל לו להברא זולתה, והיה ההקהל: במקום אשר יבחר, כי תחלת הבריאה משם, שנאמר: (תהלים נ, ב) "מציון מכלל יופי", מציון נשתכלל העולם, וזה מבואר.

~ איש ההלכה ואיש הדת ~

R. Soloveitchik, Halakhic Man

"It is here that [the Torah] can pass from potentiality into actuality. It is here, in this world, that halakhic man acquires eternal life!" (p.30)

משנה מסכת אבות פרק ד - הוא היה אומר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה:

- The ethical and religious ideal of *homo religiosus* is the extrication of his existence from the bonds of this world, from the iron chains of empirical reality, its laws and judgments, and its elevation up to the level of being of a higher man, in a world this is wholly good and wholly eternal. (p.15)
- When halakhic man pines for God, he does not venture to rise up to Him but rather strives to bring down His divine presence into the midst of our concrete world... When his soul yearns for God, he immerses himself in reality, plunges, with his entire being, into the very midst of concrete existence, and petitions God to descend upon the mountain and to dwell within our reality, with all its laws and principles. (p.45)

When halakhic man approaches reality, he comes with his Torah, given to him from Sinai, in hand. (p.19).

The task of the religious individual is bound up with the performance of commandments, and this performance is confined to this world, to physical, concrete reality, to clamorous, tumultuous life, pulsating with exuberance and strength. (p.33)

~ סוכות ~

Holiness is created by man, by flesh and blood... It is man who sanctifies space and makes a sanctuary for his Creator... Behold heaven and the heavens of the heavens cannot contain Thee; how much less this house I have builded (Kings I 8:27). But God says, "I am not of the same opinion as you. But 20 boards in the north and twenty boards in the south and eight in the west [will suffice]. And more than that, I will contract My divine presence [so that it may dwell] in one square cubit [just within the dimensions of a sukkah]" p.47

שמות רבה (וילנא) פרשת תרומה פרשה לד

א בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה עשה לי משכן התחיל מתמיה ואומר כבודו של הקדוש ברוך הוא מלא עליונים ותחתונים והוא אומר עשה לי משכן, ועוד היה מסתכל וראה ששלמה עומד ובונה בית המקדש שהוא גדול מן המשכן ואמר לפני הקדוש ברוך הוא (מלכים א ח) כי האמנם ישב אלהים על הארץ אמר משה, ומה בהמ"ק שהוא יותר ויותר מן המשכן שלמה אומר כן, משכן עאכ"ו, לכך אמר משה (תהלים צא) יושב בסתר עליון, ... , אמר הקדוש ברוך הוא לא כשם שאתה סבור כך אני סבור אלא כ' קרש בצפון וכ' בדרום וחי' במערב ולא עוד אלא שארד ואצמצם שכינתי בתוך אמה על אמה.

שפת אמת שמות פרשת ויקהל

ויקהל משה כו. למחרת יוה"כ כשירד מן ההר כמ"ש רש"י ז"ל. כי בני"י היו מתאבלים ועתה שחזרו בתשובה נתן להם הקדוש ברוך הוא ברחמיו מצות נדבת המשכן לשמחם. כי הנדבה בשמחה גדולה הביאו. ואיתא כל המצות שקבלו עליהם בשמחה עדיין עושין בשמחה. לכן אחר שהתחילו מחדש לקבל עול תורה ומצות בשמחה נשאר קבוע לעולם. ויתכן לומר שעל ידי שהתנדבו בשמחה זכו לדורות ליתן להם ימי שמחה בסוכות. אחר יוה"כ שבני"י המה בעלי תשובות ניתן להם שמחה בעבודת ימי החג כמ"ש ולקחתם לכם כו' ושמחתם לפני ה' כי מלאכת המשכן והסוכה הוא ענין אחד. ועיקר הכל ע"י השמחה שבעל תשובה שמח בהתקרבותו אליו ית' זוכה להשראת השכינה:

- למה מעמד?
- למה מלך?
- למה כל 7 שנים?
- למה י-ם?
- למה סוכות?
- למה מוצאי שמיטה?